

Ohlédnutí za životním jubileem PhDr. Jany Čapkové, ředitelky berounského muzea v letech 1962–2001

Jubilee of Dr. Jana Čapková, director of the museum in Beroun between 1962 and 2001

Abstract

PhDr. Jana Čapková, retired director of the Museum of Czech Karst in Beroun, lived to important jubilee on May 2009. Almost 40 years long period in which she served as a head of the institution is characterized by the complete Museum development, from acquisition of the building, its complete reconstruction into its present-day appearance, up to founding of methodical fundamentals of the work of museum specialists and their enforcing into life. By her personal contribution to the development of regional museology and history, PhDr. Jana Čapková with dignity entered her name into the cultural history of the Beroun area.

V letošním roce se v plné svěžesti dožila významného životního jubilea bývalá ředitelka Muzea Českého krasu v Berouně, PhDr. Jana Čapková (obr. 2 na obálce).

Narodila se 2. 5. 1939 v Praze. Vyrůstala v Loděnicích na Berounsku, kde ji až do maturity vychovávala matka, sopranistka kůru kostela sv. Václava; dceru vedla k aktivní lásce k umění, mimo jiné jí dopřála solidní výuku hry na housle.

V roce 1962 Jana Čapková dokončila studium neučitelského oboru historie a český jazyk na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde postupně gradovala i studiem muzeologie, pomocných věd historických a rigorózním studiem. Po absolutoriu projevila zájem o práci v muzejnictví na Berounsku a v srpnu 1962 byla pověřena řízením Okresního muzea v Berouně (od roku 1993 Muzea Českého krasu). Muzejní instituci, již se stala ředitelkou a jedinou pracovnící, tehdy tvořil soubor beden, kam byly cenné sbírky odloženy poté, když původně muzejní prostory v objektu Duslovy vily v Berouně úřady přidělily jiným kulturním zařízením (osvětovému domu a knihovně). Tristní stav instituce mnohé odrazoval. Janě Čapkové se naopak stal silnou motivací a berounské muzeum a muzejnictví osudovou profesní láskou téměř na 40 let.

Budovat regionální muzeum v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století vyžadovalo nejen odbornou zdatnost a cílevědomost, ale i neústupnost.

V atmosféře příprav oslav 700. výročí založení města Berouna se energické ředitelce podařilo přesvědčit správní orgány o potřebě důstojného umístění muzea jak pro okres, tak i pro město, a navíc získat právo spolurozhodovat o výběru vhodné budovy pro budoucí sídlo muzea.

Prvním vítězstvím bylo získání 1. patra patricijského Jenštejnského domu na berounském Husově náměstí, i když zprvu s břemenem funkční prodejny železářství v rozlehlém přízemí (obr. 1). Dr. Čapková postupně prosadila uvolnění celého objektu s dvorem a také odkup sousední, rovněž historické budovy. Zahájila přebudování berounského pracoviště i externích depozitářů a poboček, které k berounskému muzeu časem přibývaly. Přijímala nové pracovníky, iniciovala instalaci stálých expozic a začínala řídit běžný provoz muzea. Po nezbytných stavebních úpravách byly slavnostně otevřeny první stálé expozice ve vlastním sídle muzea: Geologie Barrandienu a Českého krasu v srpnu 1968 a vzápětí, v říjnu téhož roku, Síně Václava Talicha.

Motto: "Šťastný je ten, kdo má bohatý životní obsah, kdo dovede poctivým úsilím aspoň zčásti uskutečnit svoje ideály."

T. G. Masaryk

Obr. 1. Jenštejnský dům před rokem 1980, před rozsáhlou rekonstrukcí. Archiv Muzea Českého krasu.

Fig. 1. Jenštejn Palace before complete reconstruction; state in 1980. Archive of the Museum of Czech Karst.

Pak už se vývoj muzea nezastavil. Šel sice pomalými kroky a v nelehkých podmínkách, ale nezadržitelně. Také díky pochopení zřizovatele i Městského úřadu v Berouně, i štedrým sponzorským darům berounských podnikatelů a dalších příznivců disponuje dnešní Muzeum Českého krasu důstojnými prostorami pro výstavní činnost i přiměřeným pracovním prostředím pro zaměstnance muzea.

Jak vzpomíná bývalá muzejní etnografka, nyní specialistka Národního muzea v Praze, PhDr. Helena Mevaldová: *Období „vlády“ PhDr. Jany Čapkové charakterizuje zejména kompletní vybudování instituce. A to od zajištění sídla muzea a jeho přestaveb do dnešní podoby, až po položení základů systematické odborné práce a prosazování jejích principů. PhDr. Jana Čapková zajistila kontinuitu muzea v podmínkách, které se v průběhu oněch 40 let výrazně měnily v řadě kritérií. V rozsahu a charakteru instituce, která se rozrůstala co do počtu poboček i počtu pracovníků, v důrazu, jenž byl kladen na různé stránky práce muzea, až po institucionální a politické změny, které s sebou nesly*

Muzeum Českého krasu, Husovo nám. 87, 266 01 Beroun;

www.muzeum-beroun.cz

Český kras (Beroun), XXXV (2009), 75–76, 3 obr. (2 obr. na obálce)

© Muzeum Českého krasu, Beroun

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-903477-4-8

např. i podstatné změny způsobů financování. Je obdivuhodné, že se dr. Čapková s těmito změnami dokázala vyrovnat, a v zájmu rozvoje muzea prokázat potřebné manažerské schopnosti i předvídavost. V průběhu let, po které řídila berounské muzeum, se upevňovala jeho pozice v regionu a rostla i jeho odborná prestiž. Dr. Čapková nejenže se dokázala obklopit kvalitními spolupracovníky a vytvářet z nich sourodý a dělný kolektiv, ale především jim poskytovala – a to nepřipustí každý vedoucí pracovník – značnou dávku odborné samostatnosti, možnost jejich vlastní tvůrčí práce, seberealizace (MEVALDOVÁ 2001).

Je známo, že řídicí funkce zpravidla značně omezuje možnost vlastního odborného uplatnění. Význačný český muzeolog a etnograf PhDr. Josef Beneš, CSc. (1917–2005), k tomu poznamenal: *Vzít na sebe funkci ředitele je vlastně osobní oběť, protože ředitelováním postižený jedinec ztrácí možnost vyžívat se na výzkumném písečku, z čehož plynou nejen honoráře, ale i stoupající renomé v odborných kruzích. On ale musí pro ty druhé zajišťovat podmínky k práci, a optimální využití prostředků nikoliv podle osobních zájmů lidí, ale podle potřeb muzea, a dokazovat nadřazenému orgánu, že muzeum funguje jedna radost, ba i dvě...* (BENEŠ 1996).

Bývalá ředitelka berounského muzea však na svou výchozí profesi zcela nerezignovala. Dlouhá léta se podílela na osvětové činnosti ve městě i v berounském okrese, realizovala řadu přednášek a výstav, autorsky spolupracovala při tvorbě regionálních publikací, sedmidílné encyklopedie Hradů, zámky a tvrze.

Mimořádně významný je osobní přínos dr. Čapkové ke společenské rehabilitaci proslulého dirigenta Václava Talicha, její podíl na popularizaci Talichovy osobnosti a odkazu. Vybudovala expozici V. Talicha jako jednu z prvních stálých muzejních expozic (včetně získání rodinné pozůstalosti V. T. do sbírkového fondu MČK a následného odborného zpracování této významné podsbírký MČK) a prosadila vydání Katalogu pozůstalosti národního umělce Václava Talicha (sestavil PhDr. Milan Kuna, CSc., vydalo Okresní muzeum v Berouně, 1979); stála u zrodu každoročního hudebního festivalu „Talichův Beroun“.

Je také spolutorkou stálé expozice světové sopranistky Jarmily Novotné-Daubkové v Litni. Mezi poslední iniciativy MČK pod vedením dr. Čapkové se řadí např. námět na každoroční slavnostní udílení výroční ceny FITES „Berounský trilobit“ za nejlepší počiny české audiovizuální tvorby a projekt venkovní expozice Muzea Českého krasu „Barrandien“.

Dynamický vztah k životu si jubilantka zachovala i po odchodu z aktivní služby: sportuje, účastní se kulturního a společenského života v Berouně i v regionu, navštěvuje pražská divadla, koncerty, výstavy. Ochotně poradí a pomůže v muzeu, kdykoliv je požádána. I bez dalšího výčtu aktivit je dostatečně zřejmé, že v letech 1962–2001 stál v čele berounského muzea člověk činorodý, se širokým okruhem zájmů, a nutno dodat – člověk korektní, neokázalý, skromný.

Své životní i profesní krédo dr. Čapková vyjádřila v projevu k 110. výročí berounského muzejnictví: *Člověk poměřuje okolní svět žebříčkem hodnot – jednak tím oficiálně proklamovaným, do něhož naše civilizace zahrnuje zdraví, rodinnou pohodu, vzdělání, uspokojení z užitečné práce, radost z kulturních prožitků, dobré mezilidské vztahy – a pak individuálním, daným vlastní životní zkušeností. Zejména mladá generace však s otevřeností sobě vlastní nezastírá, že životní úsilí směřuje především k majetku, kariéře, sexu, penězům, dobrému jídlu a pití, v duchu filozofie „žít a užít“. – A životní pravda? Ta je asi někde uprostřed. Avšak pokud možno, ve vlastním zájmu, bychom ji měli stavět také na zkušenostech předchozích generací, na poznání jejich velikosti i omylů. Neboť, řečeno s W. Churchilem, „jen tehdy, když víš, odkud přicházíš, máš šanci pochopit, kam směřuješ“ (ČAPKOVÁ 2002).*

Hodnotu člověka nejspolehlivěji poměří to, co po něm zůstane, jaký zanechává odkaz. Svým životním přínosem k rozvoji regionálního muzejnictví a kronikářství se PhDr. Jana Čapková důstojně zapsala do kulturních dějin Berounska. Do dalších let jí přejme pevné zdraví a životní optimismus.

Muzeum Českého krasu v Berouně

Literatura

- BENEŠ J. (1996): *Orbis pictus museologicus*. – Asociace českých a moravských muzeí a galerií: 1–48. Rakovník.
- ČAPKOVÁ J. (2002): *Úvodní slovo PhDr. Jany Čapkové na vernisáži výstavy k 110. výročí berounského muzejnictví dne 17. dubna 2002*. – Archiv MČK: 1–2. Beroun.
- MEVALDOVÁ H. (2001): Jana Čapková – čtyři desetiletí v čele regionálního muzea. – *Věstník Asociace muzeí a galerií ČR*, 4/2001: 14–16. Vydává Asociace muzeí a galerií ČR. Praha.